

ВИКОРИСТАННЯ ІНШОМОВНИХ АВТЕНТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ У ПРОЦЕСІ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ВНЗ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ

Автентичні матеріали взяті з оригінальних джерел і не призначені спеціально для навчальних цілей, але можуть бути ефективно використані для навчання іноземної мови. Використання іншомовних автентичних матеріалів, які мають освітній, розвиваючий і виховний потенціал, сприяє формуванню лінгвокраїнознавчої та інтеркультурної компетенції і підвищенню комунікативно-пізнавальної мотивації в процесі культурологічної підготовки курсантів вищих навчальних закладів системи МВС України. Автентичні завдання стимулюють взаємодію з текстом, вони можуть надати більш вмотивований, природний характер роботи з ним.

Ключові слова: курсант, іноземна мова, методичний прийом, автентичний матеріал, культурологічна підготовка.

Опора на досягнення культури у навчанні та вихованні людини зумовлена процесами гуманізації та гуманітаризації, які відбуваються в освіті. Принцип культуровідповідності навчання передбачає врахування не лише умов, в яких навчається людина, але й умов культури даного суспільства в процесі виховання та освіти. Освіта тісно пов'язана з культурою, і її можна розглядати як частину культури. У цьому плані культурологічна підготовка курсантів і студентів передбачає спрямування всіх компонентів освіти і виховання на культуру та людину, що є суб'єктом діяльності людської культури, яка її творить і яка здатна до саморозвитку. Серед дисциплін, що відіграють важливу роль у культурологічній підготовці курсантів і студентів, особливе місце займає іноземна мова, зокрема професійного спрямування. Щоб спілкуватися іноземною мовою, необхідно не лише наполегливо вивчати мову, але й культурні цінності суспільства-носія цієї мови, отримати багато додаткових знань, що складають основу спілкування. Проникнення в культуру народів, мова яких вивчається, це проникнення в систему їх сприйняття оточуючого світу. Мова, як форма існування інтелектуальної діяльності, охоплює всі сфери соціального життя. Культура народів, соціальні умови їх життя і мова нерозривно пов'язані між собою, а тому як і під час вивчення іноземної мови, так і при спілкуванні нею з представниками інших країн і націй треба враховувати всі ці важливі фактори [5, с. 193]. Сьогодні теза про неподільність навчання іноземної мови і ознайомлення з культурою країни, мова якої вивчається, її історією, соціокультурними традиціями, особливостями національного бачення світу народом-носієм є загальноновизнаною в методиці викладання іноземної мови [10]. Тому на заняттях іноземної мови, зокрема у ВНЗ системи МВС України особливе місце варто приділяти тим методичним прийомам і формам навчання, які сприяють формуванню інтересу до іноземної мови та прагненню її вивчати. До таких прийомів можна віднести використання іншомовних фахових автентичних матеріалів.

Поняття "автентичні матеріали" з'явилося в науковій і методичній літературі відносно недавно (Chomsky N., 1965, Hymes D., 1972), хоча інтерес до використання автентичних матеріалів у процесі навчання іноземної мови виник ще в 1890-ті (Sweet H., 1899). Науковці розглядають різні питання, пов'язані з ним, зокрема ефективність і переваги автентичних матеріалів у навчанні іноземної мови, використання автентичних матеріалів для формування комунікативної компетенції, творчої іншомовної діяльності та естетичного виховання студентів, навчання монологічному висловлюванню, для аудіювання тощо. Ці проблеми досліджують Бондаренко М., Вороніна Г., Давидова М., Димент О., Захарова О., Колеснікова О., Кричевська К., Мільруд Р., Миролубов О., Носович Є., Параєва Н., Парахіна О., Glisan E., Harmer J., Kelly C., Kelly L., Morrow K., Nunan D. Paltridge B., Richards J., Shrum J. та інші. Проте різні проблеми використання іншомовних автентичних матеріалів для розвитку видів мовленнєвої діяльності (читання, усного мовлення, аудіювання) у процесі культурологічної підготовки курсантів не знайшли свого достатнього висвітлення і потребують подальшого аналізу і дослідження.

Термін "автентичний" – грецького походження і означає "справжній, достовірний, вірогідний" [1, с. 56]. Вороніна Г. визначає автентичні тексти як тексти, запозичені з комунікативної практики носіїв мови [3]. Миролубов О. і Парахіна О. стверджують, що автентичний матеріал – це усні та письмові тексти, а також інші предмети культури, які є реальним продуктом носіїв мови і не призначені для навчальних цілей, не адаптовані для потреб тих, хто навчається, з врахуванням їх рівня володіння мовою [7]. Носович Є. і Мільруд Р. вважають, що краще навчатися мові на основі автентичних матеріалів, тобто матеріалів, взятих з оригінальних джерел і не призначених для навчальних цілей [8]. Rogers і Medley трактують терміни "автентичний", "автентичність" як такі, що стосуються усних і письмових мовних зразків, які є відображенням мовленнєвих форм, що вживаються природно і ґрунтуються на

культурному та ситуативному контекстах [14]. На думку Harmer J., автентичними є тексти, які спочатку не були призначені для навчальних цілей, а були написані для носіїв мови носіями цієї мови [13].

До переваг використання іншомовних автентичних матеріалів у навчальному процесі можна віднести те, що вони мають справжню освітню цінність, оскільки містять інформацію про все, що трапляється в світі; відображають усі зміни, які відбуваються у мові; можуть бути ефективно використані для розвитку навичок усіх видів мовленнєвої діяльності (читання, усного мовлення, аудіювання); до них належать різні за видами тексти (статті, книги, газети тощо), які мають різні мовні стилі; автентичні матеріали підвищують комунікативну та пізнавальну мотивацію курсантів до навчання іноземної мови, оскільки є цікавими та корисними, хоча часом і не зовсім простими для розуміння і потребують лінгвостилістичного та лінгвокраїнознавчого аналізу та коментаря; наближають курсантів до реального життя, реальної іноземної мови та культури народу-носія цієї мови.

Автентичні тексти, що використовуються в навчальному процесі для розвитку навичок читання, можна поділити за такими жанровими формами: функціональні тексти повсякденного вжитку, що містяться на покажчику, вивісці, рекламі, схемі, картині, у програмі телебачення і театру, у розкладі руху транспорту (ці тексти виконують інструктуючу, пояснювальну та попереджувальну функції); інформативні тексти: статті, повідомлення, інтерв'ю, опитування думок, листи читачів, репортажі, коментарі (такі тексти містять постійно нові відомості і факти в галузі культури країни, мова, якої вивчається, виконують інформаційну функцію). У методиці навчання іноземної мови точаться суперечки про те, що методична обробка тексту допускається і це не порушує його автентичності, а також можливе спеціальне складання автентичного тексту з навчальними цілями. У дослідженнях [11; 12] зустрічаються різноманітні терміни для позначення таких текстів: напівавтентичні, пристосовані автентичні тексти та ін. Ці визначення висловлюють загальну ідею – автентичність і методична обробка текстів не є взаємовиключними поняттями.

Можна виділити такі критерії автентичності: культурологічну автентичність (знайомство з культурою країни мова, якої вивчається, особливостями побуту і менталітету громадян); інформаційна автентичність (наявність нової інформації, що може викликати інтерес реципієнта); ситуативна автентичність (природність ситуації та її обговорення); автентичність національної ментальності (відображає національну специфіку тієї країни, для якої призначається матеріал); реактивна автентичність (здатність тексту викликати автентичні емоції, розумовий, мовленнєвий відгук); автентичність оформлення (в аудіо-текстах гул транспорту, розмови перехожих, дзвінки телефонів тощо); автентичність завдань до тексту (автентичні завдання стимулюють взаємодію з текстом, вони можуть надати більш вмотивований, природний характер роботи з текстом) [9].

Із зазначених критеріїв дуже важливими, на нашу думку, є саме культурологічна автентичність і автентичність національної ментальності, тому що в автентичному тексті відображаються факти і особливості національної культури. Відображення в текстах живого реального життя викликає інтерес курсантів, їх готовність обговорювати матеріал, вступати в дискусію. Пояснення інформації, що міститься в текстах, сприяє формуванню лінгвокраїнознавчої та інтеркультурної компетенції курсантів, позитивно впливає на їх особистісно-емоційний стан, забезпечує одночасне звертання до мови і до культури [2].

Для реалізації культурологічних цілей використання автентичних матеріалів можуть бути запропоновані блоги, брошури, календарі і розклади, показники, вивіски, карти, меню, повідомлення про погоду, листи, розповіді та вірші, щоденники студентів, есе, статті з газет і журналів, бюлетені, романи, інтерв'ю, бесіди, ток-шоу, реклама по телебаченню, радіо, відео-кліпи, фрагменти фільмів, ситуативні мультиплікаційні фільми, телевізійні шоу, що торкаються відомих тем, повнометражні фільми, матеріали радіо- і телепередач, які полегшують сприйняття іншомовної інформації та допомагають курсантам розширити свої можливості; міжнародна мережа Інтернет як інформаційне та міжкультурне середовище, що долучає користувача до культури тієї чи іншої країни тощо.

Наведемо приклад використання іншомовного фахового автентичного тексту для навчання іноземної мови для спеціальних цілей та визначимо, які моменти в ньому є актуальними для реалізації культурологічної складової. Такі тексти містять терміни, скорочення, власні назви, всі частини логічно пов'язані між собою, виклад матеріалу послідовний.

Human Resources – New Hires

The **Lansing** Police Department is sponsoring eight new recruit officers in the 61st **Mid Michigan Police Academy**. The academy began on July 28, 2014 and will end with a graduation ceremony on November 7, 2014. The academy is **fifteen weeks long** and has over 640 hours of training in criminal law, first aid, defensive tactics, community policing, **ethics, cultural diversity**, report writing, firearms, driving and a variety of other law enforcement courses. The Lansing Police recruit officers in the academy are

Several other new officers have recently been hired and are now in the first stages of the Field Training Program. These officers are

Additional four officers, three **911** technicians, and six police cadets are scheduled to be hired in early August. The department has now achieved zero vacancy for **police officers** and is beginning to fill the ten front

loading positions designed to anticipate future needs created from anticipated retirements (From *Call Box* – Lansing Police Community Newsletter).

Крім лінгвостилістичного аналізу тексту курсантам необхідно пояснити виділені фрагменти тексту. Це буде для них цікаво і з пізнавальної, і з культурологічної, країнознавчої та лінгвокраїнознавчої точок зору. Наприклад, **Lansing** – столиця штату Мічиган. **Michigan Police Academy** – поліцейська академія штату Мічиган. Кожний штат має такі академії. Тут варто також нагадати курсантам, що США мають кілька рівнів поліції – окружна поліція, міська поліція, поліція штату і федеральна поліція – і, відповідно, поліцейських академії. **Fifteen weeks long** – навчання в академії нетривале: лише неповні чотири місяці, протягом яких курсанти постійно перебувають на території академії. Цікавою для курсантів тут буде інформація про процес навчання в академії штату, просування по службі та отримання вищої освіти. **Ethics, cultural diversity** – етика, культурне розмаїття – деякі з предметів, які курсанти вивчають в академії. Викладач повинен пояснити, чому саме ці предмети. Це пов'язано з тим фактом, що США – країна, в якій проживають люди багатьох національностей. Поліцейські повинні бути обізнаними з їхньою культурою, її особливостями для того, щоб не потрапити в некоректну ситуацію і не нанести образу людям. **911** – універсальний номер екстреної допомоги, який з'явився в США в 1957 р. Доступ до "Служби 911" мають жителі 99% території США. **Police officers** – це не поліцейські офіцери (такий переклад можна часто зустріти і в пресі, і у фільмах тощо), а рядові поліцейські. Звичайно, що інформацію про вищезгадані явища необхідно буде деталізувати та розширити. Це може зробити сам викладач, або, що є, на наш погляд, ефективнішим, дати завдання курсантам, щоб вони, використовуючи довідкову літературу, Інтернет тощо, самі підготували такі роз'яснення і доповіли про ці явища на заняттях.

Проаналізувавши низку науково-методичних робіт Н. Гальскової [4], Р. Міньяр-Белоручева, [6], О. Миролубова, можна запропонувати таку методику роботи з автентичними текстами. *Перший ступінь*. Серія взаємопов'язаних вправ рецептивного характеру, що забезпечують розуміння тексту й отримання ціннісно та особистісно орієнтованої інформації. По-перше, контроль розуміння прочитаного тексту може бути пов'язаний з комунікативними завданнями на занятті: прочитати текст з повним розумінням (вивчаюче читання); прочитати текст з повним розумінням загального змісту (ознайомче читання); отримати вибірккову інформацію (переглядове читання). По-друге, контроль читання може бути пов'язаний з видом самого тексту. Так, наприклад, функціональні тексти придатні для ознайомчого читання, а тексти інформативного характеру – для будь-яких видів читання. Перевірка розуміння прочитаного тексту може бути здійснена за допомогою тесту, що включає різноманітні завдання для знаходження правильної відповіді із запропонованих висловлювань. *Другий ступінь*. Передбачає репродуктивні вправи, метою яких є творча реконструкція тексту та підготовка його до відтворення. Курсантам слід виконати такі завдання: 1. У тексті пропущені певні слова, доповніть ці слова. 2. Виберіть з низки проблем найцікавіші для Вас. 3. Знайдіть у тексті абзац, де вживається запропонований вираз. *Третій ступінь*. Включає в себе репродуктивно-продуктивні вправи, спрямовані на формування вміння вести бесіду на основі тексту. Наведемо деякі приклади завдань до таких вправ: 1. Утворіть групу курсантів, яка шукає певну інформацію і потім доповідає про результат групової роботи. 2. Складіть план тексту. 3. Обговоріть таку проблему ... 4. Поясніть, що ви дізналися з тексту про *Четвертий ступінь*. Продуктивні вправи, орієнтовані на активне використання нових мовних засобів у ситуаціях, наближених до автентичних. Ось кілька завдань для таких вправ: 1. Прочитайте початок історії та продовжить її самостійно. 2. Розкажіть в групі про головну думку тексту. 3. Прокоментуйте викладені в тексті факти про ... 4. Оцініть інформацію, висловіть свою думку про неї.

Для роботи з автентичним текстом курсантам може пропонуватися така інструкція, покликана допомогти в цьому виді діяльності: прочитайте заголовок і спробуйте визначити з нього основну думку тексту; виконайте до- і післятекстові завдання, які допомогли б зрозуміти зміст прочитаного; прочитайте текст, не звертаючи уваги на мовні труднощі; прочитайте текст ще раз, не вдаючись до словника у пошуках кожного незнайомого слова, намагайтеся здогадатися про його значення з контексту; виділіть для себе ту інформацію, яку отримали в процесі читання; визначити смислові частини тексту та зв'язки між ними; зверніть увагу на важкі місця і незнайомі слова в тексті і намагайтеся визначити, чи мали вони принципове значення для загального розуміння тексту. Така інструкція не є універсальною. Кожен викладач може доповнити її або розробити подібну. Слід урахувати, що при роботі над автентичними текстами культурологічного характеру курсантам краще вдаються важчі, але цікавіші в пізнавальному плані тексти, ніж легкі, але менш цікаві за змістом.

Іншомовні автентичні матеріали уможливають для курсантів поглянути на реальність "ззовні" і "зсередини", дають ключі до розуміння складних, що спочатку не завжди сприймаються, явищ і фактів культури країни, мова якої вивчається, їх пояснення та усвідомлення. Вони сприяють приведенню різноманіття фактів і явищ іншомовної культури в систему, визначають їх значення в цій системі, створюючи базу для виховання у курсантів вищих навчальних закладів системи МВС України терпимості, емпатії, поваги до іншої культури і до її представників.

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що використання автентичних матеріалів, які сприяють формуванню лінгвокраїнознавчої та інтеркультурної компетенції, на заняттях з іноземної мови є актуальним, оскільки вони виконують кілька функцій: освітню, розвиваючу і виховну. Робота з автентичними текстами стає творчим процесом "відкриття" країни, мова якої вивчається, та людей, що нею спілкуються, способом залучення до іншої національної культури та природного мовного

середовища. Це дозволяє курсанту знайти своє місце в гармонійній співдружності різних культур, сприяє підвищенню комунікативно-пізнавальної мотивації в процесі культурологічної підготовки курсантів вищих навчальних закладів системи МВС України.

Використані джерела

1. Англо-український словник / [Уклад. М. Подвезько, М. Балла]. – К.: Радянська школа, 1974. – 664 с.
2. Виноградова Е.М. Роль аутентичних текстів в обученні аудированию [Электронный ресурс] / Е.М. Виноградова. – Режим доступа: <http://econf.rae.ru/pdf/2010/11/vinogradova.pdf>
3. Воронина Г.И. Организация работы с аутентичными текстами молодежной прессы в старших классах с углубленным изучением иностранного языка / Г.И. Воронина // Иностранные языки в школе. – 1999. – № 2. – С. 23-25.
4. Гальскова Н.Д. Практические и общеобразовательные аспекты обучения иностранным языкам / Н.Д. Гальскова // Иностранные языки в школе. – 1995. – № 5. – С. 8-10.
5. Зеленська О.П. Формування соціокультурної компетенції студентів ВНЗ засобами іноземної мови / О.П. Зеленська // Вища освіта України. – 2010. – Т. III (21). – Додаток 4. – С. 189-196.
6. Миньяр-Белоручев Р.К. Лингвострановедение или "иноязыковая культура" / Р.К. Миньяр-Белоручев, О.Г. Оберемко // Иностранные языки в школе. – 1993. – № 6. – С. 54-56.
7. Миролюбов А.А. Общая методика преподавания иностранных языков в средних специальных учебных заведениях / А.А. Миролюбов, А.В. Парахина. – М.: Высшая школа, 1978. – 154 с.
8. Носонович Е.В. Критерии содержательной аутентичности учебного текста / Е.В. Носонович, Р.П. Мильруд // Иностранные языки в школе. – 1999. – № 2. – С. 6-12.
9. Носонович Е. Параметры аутентичного учебного текста / Е.В. Носонович, Р.П. Мильруд // Иностранные языки в школе. – 1999. – № 1. – С. 11-18.
10. Фурманова В.П. Межкультурная коммуникация и культурно-языковая прагматика в теории и практике преподавания иностранных языков: автореф. дис. на соискание учен. степени д-ра пед. наук: спец. 13.00.02 "Теория и методика обучения (по отраслям знаний)" / В.П. Фурманова. – М., 1994. – 58 с.
11. Gardner R. Attitudes and motivation in second language learning / R. Gardner, W. Lambert. – Rowley: Newbury House Publishers, 1972. – 316 p.
12. Hall E. Understanding cultural differences / E. Hall, M. Hall. – Yarmouth: Intercultural Press Inc., 1990. – 196 p.
13. Harmer J. The practice of English language teaching / J. Harmer. – London: Longman, 1991. – 371 p.
14. Rogers C. Language with a purpose: using authentic materials in the foreign language classroom / C. Rogers, F. Medley // Foreign Language Annals. – 1988. – No 21. – P. 467-478.

Zelenska O.

USING THE FOREIGN AUTHENTIC MATERIALS IN THE PROCESS OF THE CULTUROLOGICAL TRAINING OF THE CADETS AT THE HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS OF THE SYSTEM OF THE MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS OF UKRAINE

The authentic materials are taken from the original sources and are not specially produced for the educational aims, but can be used for the purpose of language teaching. Using the foreign authentic materials, that have an educational, developing and up-bringing potential, for developing different types of speech activities (reading, oral speech, auditing) helps to form linguistic-cultural and intercultural competence and to raise the communicative and cognitive motivation in the process of the culturological training of the cadets at the higher educational establishments of the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. The authentic tasks stimulate the interaction with the text; they make the character of working with the text more motivated and natural. That is why it is necessary to pay special attention to those methods and forms of training that help forming the interest in the foreign language and striving for learning it.

Key words: cadet, foreign language, method, authentic material, culturological training.

Стаття надійшла до редакції 16.12.2014